

Szószék – Úrasztala – Szertartások

JÓZSA ISTVÁN LAJOS

„A LÉLEK SEM JÓ TUDOMÁNY NÉLKÜL ”

„Mondd a bölcsességnek, hogy a nővéred, és az értelmet nevezd jó ismerősödnek.” (Péld 7,4); „Ismeret nélkül az igyekezet sem jó, és a gyors lábú félreléphet.” (Péld 19,2)

Kedves Tanulók, Pedagógusok, Szülők és Nagyszülők,
keresztény Testvéreim!

Országszerte megszólaltak az iskolacsengők, s a tanintézetek – régi latin nevükön *alma materek*; magyarul „jóságos, tápláló anyák” – kitérték ölelő karjukat, és szelíd szóval hívogatják a tudásra szomjas gyermek- és ifjú-sereget. Barangolásra hívják a kicsiket Meseországba, a számok és a betűk lenyűgöző, lebilincselő, elbűvölő birodalmába; a lázas, nyughatatlan ifjúságot pedig kemény, képességeiket, talentumaikat próbára tevő szellemi csatákra.

Jó az, ha tudjátok, kedves ifjú Testvéreim, már az iskolakezdés első napján, hogy „a tudás mérhetetlen fáradozások útján szerzhető meg!” (Erasmus). Képletesen szólva: a tudomány fellegvárát, citadelláját nem könnyű meghódítani, de nem is lehetetlen!

Véget ért a nagy vakáció, az önfeledt játék, a gondtalan szórakozás ideje, és helyét át kell hogy vegye a szorgalmas tanulás, a komoly munka, a kemény küzdelem, a nemes verseny.

Az élet nem vakáció! A gyermekkor gyorsan továtúnik, és aki nem arra használta fel a rendelt időt, amire kapta – azaz tanulásra –, az csakis önmagának tehet szemrehányást a ki nem használt alkalmakért és lehetőségekért. Mert miként a Szentírás figyelmeztet: „mindennek megszabott ideje van!” Így a tanulásnak is! Ötven, hatvan évesen nem ülhetünk vissza az iskola padjaiba. Nem kezdhünk mindent előlről. Az élet egyszeri és megismételhetetlen, ezért minden perce vissza nem térő, drága ajándék!

Az életre fel kell készülni, hiszen „az „élet iskolájában” naponta vizsgázunk, és jaj annak, aki itt elbukik, mert ezúttal nem adatik meg a pótvizsga lehetősége.

Az élet rossz döntéseinket, rossz választásainkat, mulasztásainkat könyörtelenül megbosszulja. Ezért figyelmeztetek, javatokat akaró szeretettel: vegyétek komolyan a tanulást! A tudomány jó útitárs. Engedjétek, hogy mellétek szegődjék. A Példabeszédek könyvének írója nem véletlenül hangsúlyozza: „Mondd ezt a bölcsességnek: Én néném vagy te; és az eszességet ismerősödnek nevezd.” (7,4)

Ma azért kell hálát adnunk, mert minden gyermek tanulhat. A tanulás valamikor a gazdagok kiváltsága volt. Nagyapáinknak, nagyanyáinknak, az előttünk járó nemzedékeknek nem adatott meg a tanulás lehetősége. *Ma az iskola egyenlő esélyeket, egyenlő starthelyzetet kínál az életben való elinduláshoz, boldoguláshoz és érvényesüléshez. [...]*

Gyermekeinknek először is meg kell tanulniuk, hogy *önmaguknak* tanulnak! A tudás az életben való érvényesülés nélkülözhetetlen eszköze, mert az egyéni boldogulást, a társadalmi felemelkedést szolgálja. Ezzel szemben – vagy éppen sággal emellett – a hit, az egyház a közösségi életre nevel, a közösségi érzést, az együvé-tartozás megnyugtató, bátorító érzését mélyíti el, fejleszti bennünk. A hit elvezet Istenhez és a közösséghez, bekapcsol egy szeretetközösségbe. Egyén és közösség – egymásért vannak. A történelem folyamán megtörtént, hogy bizonyos ideológiák egymás ellen uszították őket, bizonygatva, hogy az egyik fölösleges, a másik elvégzi helyette a nevelést és oktatást. Hogy mennyire nem így van, azt éppen Einstein csodálatos felismerése igazolja: „Fájdalmas tapasztalatokon keresztül megtanultuk, hogy a racionalista gondolkodás nem elég a társadalmi életünk nehézségeinek megoldásához.”

De voltak korok, amikor a filozófia, azaz a világi tudomány volt a teológia szolgálóleánya. Latinul: „Philosophia ancilla theologiae”. Azaz: minden a szent tudományoknak, a *scientia sacrának* volt alárendelve. Az idő megoldotta a vitás kérdéseket. Ma tudomány és hit egymással békességben élnek. Éppen ezért nem beszélhetünk sem alá-, sem fölé-, csakis mellérendelő viszonyról. Ezért szeretném hangsúlyozni, hogy az iskola és az egyház rokon „foglalkozású” intézmények. Nem egymást kizáró, helyettesítő, hanem sokkal inkább egymást kölcsönösen kiegészítő, támogató intézmények. Mindkettő az ember és közösség boldogulását szolgálja. A hitnek a hitetlenség, a tudásnak a tudatlanság az ellentéte! A hit és a tudomány viszont azonos anyaméhben fogant ikertestvérek (Péterfi Dénes).

Az iskola mint oktató és nevelő intézmény nemcsak ismeretanyag átadására hivatott, hanem emberi magatartásminták közvetítésére is. Nemcsak oktatnia, de nevelnie is kell! A jó pedagógus *oktató* és *nevelő* egyaránt. Benedek Elek pedagógusi hitvallása ezt hitelesen tükrözi: „Jézus tanítványa voltam, gyermekekhez lehajoltam, a szívemhez felemeltem s szeretetre így neveltem”. De Váci Mihály is hasonlóan látja a pedagógusi munka lényegét: „Osztani magad, hogy így sokasodjál, / Kicsikhez hajolni, hogy magasodjál, / Hallgasd őket, hogy tudd a világot,

/ Róluk beszélni, ha szólsz a világhoz. / Széjjel szóródní eső homokra, / Sivatagi reménytelen dologra, / S ha nyár se lesz tőled, és a táj se zöldebb, / Kutakba gyűjt a mély, soká isznak belőled.” (*Eső homokra*)

Pedagógusnak lenni egyáltalán nem könnyű. Szeretettel lehajolni a gyermek értelmi szintjéhez, és „felemelni” őt a szellem magaslataira – szép és felelősségteljes munka. Nem csak foglalkozás – hivatás! Kell ehhez a jézusi önzetlen és áldozatos szeretet. A tanítónak, a pedagógusnak képletesen úgy kell táplálnia a gyermek szellemi, értelmi fejlődését, mint az édesanyának a gyermekét. Először „tejjel” (könnyen emészthető eledellel), aztán szájból rágott szilárdabb, nagyobb tápértékkel bíró eledellel. A jó pedagógus „szájából rágott”, azaz könnyen emészthető, fogyasztható szellemi táplálékot ad. Se sokat, se keveset. Pontosan annyit, amennyi szükséges és elégséges az optimális fogyasztáshoz, fejlődéshez. Széchenyi István fogalmazta meg ezt talán minden időkre a legbölcsebben: „A táplálkozás haszna sem attól függ, hogy mennyit pakolunk a gyomrukba, hanem, hogy mennyit tudunk asszimilálni belőle!” A jó pedagógus szeretettel és türelemmel nevel és növel. Olyan kell hogy legyen ez a szeretet, mint a Nap sugara, amely a rózsabimbót lassan bontja ki, hogy annak megfelelő színe és illata legyen. Erőszakkal vagy idő előtt nem lehet kibontani a virág bimbóját. Ezért nagy felelősség pedagógusnak lenni!

És mégis, a pedagógus még mindig *a nemzet napszámosa*. Munkájához mérten nincs kellő mértékben megbecsülve. Nézzük csak meg, honnan ered a pedagógus szavunk: görög eredetű szó, a *paisz, paidosz* – „gyermek” és az *agoge* – „elkísérni”, „vezetni” szavakból tevődik össze. Az ókori Görögországban *paidagogosznak* nevezték a rabszolgatartó gyermekeit iskolába kísérő rabszolgát. A kifejezést az ókori rómaiaknál is megtaláljuk. A „pedagogus” elnevezés alatt itt azonban szerepe nem korlátozódott a gyermek kíséretére, hanem kiterjedt a helyi arisztokrácia gyermekeinek oktatására és nevelésére, amennyiben a műveltebb rabszolga egyben a nevelő szerepét töltötte be. Talán ezzel magyarázható, hogy mivel az oktató-nevelő szerepét az olykor felszabadított rabszolga játszotta, az emberi társadalom történetében az oktató-nevelő szerepét hosszú időn át nem övezte megbecsülés, nem örvendett megfelelő társadalmi tekintélynek. A kormányzati szervek ma is mostoháná bánnának ezzel a nélkülözhetetlenül fontos intézménnyel és annak alkalmazottjaival (gondoljunk csak a kutatásra, tudományos tevékenységekre fordítandó elenyészően kevés pénzre!). Ha kijár is a tisztelet a tanítónak, tanárnak, pedagógusnak, ez sokszor formális. Anyagilag nincs kellőképpen megbecsülve. De talán haszna is van ennek: maradjon csak meg a pedagógusi pálya minden időre hivatásnak, amit belső elkötelezettségből, szeretetből és szenvedélyből vállal az ember.

Az egyház és az iskola ember- és lélekformáló intézmények. Sokan tették fel a rendszerváltás után a kérdést: mire jó az iskolai valláserkölcsi nevelés, hit-tan? Arra, Testvérem, hogy szerzett tudásodat ne embertársad kihasználására, be-

csapására, hanem hasznára, segítésére fordítsd. Ha rajtam múlna, minden szakterületen dolgozót egy amolyan „hipokratészi esküre” köteleznék, hogy szerzett tudását csakis embertársa, közössége javára használja.

A valamikori egyházi iskolákban, kollégiumokban egészséges szellem uralkodott. Ott „egy véka tudomány mellé egy köböl erkölcsöt” is mértek. Ott és akkor jellemet is formáltak, s a tanár odaélte azt a bizonyos emberi magatartásmin-tát a diák elé. Hiszem, hogy ma is vannak ilyen pedagógusok, ha kevesen is!

Márton Áron, a híres katolikus püspök és közéleti személyiség egyszer így fogalmazott: „Az értelmiség eladta elsőszülöttségi jogát a napi tál lencséért, és szellemi függetlenségét feladva egymásután öltötte magára a különböző világnézeteket és kiszolgálta a hatalom székében cserélődő uraságokat.” Ma mintha ez a mentalitás visszaköszönne! Akit a politikai elit kegyeibe fogad, annak jól megy dolga. Akinek szilárd elvei vannak, s szeretné szellemi függetlenségét megőrizni, azt mellőzi, nem támogatja. Márpedig igenis fontos, hogy a szellem embere megőrizze függetlenségét! Fontos, hogy gyermekeinket mi neveljük, „mert ha nem neveljük mi, nevelik mások, s az eredmény az lesz, hogy idegenül, sőt ellenségesen fog szembefordulni természet szerinti vezetőivel és intézményeivel”. (Márton Áron)

Másfelől nem elég jó szakemberré válni, jó közösségi embernek is meg kell maradni!

Fontos az egyház és az iskola együttműködése az emberformálás szent munkájában. Fontos a lélek mellett a tudomány és a tudomány mellett a lélek. Mert a lélek, a hit tudomány nélkül vak, türelmetlen és fanatikus. De legalább ennyire fontos a tudomány mellett a hit, a lélek, mert lelketlen tudománnyal inkább kárára, mint hasznára leszünk az embernek.

Fontos a tanító, a pedagógus munkája. Megkérdeztek egy zsidó bölcsőt, hogyan lehet egy népet elpusztítani? A válasza egyszerű volt, de megrázó: Vedd el tanítóit. „A szellemi kaszt, ha elvész – írja Hamvas Béla –, a közösség lefejezett társadalomban kénytelen élni!”

Szükségünk van lelkiismeretes, jó szakemberekre, pedagógusokra, akik elkísérik gyermekeinket a tudásért vívott nagy csatákban. De ne felejtsek el pedagógusaink, hogy „a tanítvány nem edény, amit tele kell tölteni, hanem fáklya, amit lánggra kell lobbantani.” (Igor Tamm) Adjon Isten nekik sok-sok türelmet gyermekeinkhez, neveljék és növeljék őket jézusi alázatos szeretettel. Áldja meg őket erővel, egészséggel, munkakedvvel és munkabírással!

Továbbá adjon a szülőknek, nagyszülőknek jó erőt és egészséget, hogy tudjanak áldozatos munkával megfelelő feltételeket teremteni gyermekeik tanuláshoz.

Gyermekeinknek, unokáinknak pedig adjon tudásszomjat, szorgalmat, kitartást, szép eredményeket mindnyájunk örömére és megelégedésére. Isten áldása legyen közös elindulásunkon és munkánkon! Ámen.

PÁLFFY TAMÁS SZABOLCS

ÓVAKODJUNK A HAMIS PRÓFÉTÁKTÓL!

„Óvakodjatok a hamis prófétáktól, akik juhok ruhájában jönnek hozzátok, de belül ragadozó farkasok. Gyümölcsseikről ismeritek meg őket. Tüskebokorról szednek-e szőlőt, vagy bogáncskóróról fügét? Tehát minden jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa pedig rossz gyümölcsöt terem. Nem hozhat a jó fa rossz gyümölcsöt, rossz fa sem hozhat jó gyümölcsöt. Amelyik fa nem terem jó gyümölcsöt, azt kivágják, és tűzre vetik. Tehát gyümölcsseikről ismeritek meg őket.” (Mt 7,15–20)

Kedves Testvéreim! Megérzésem szerint az evangélista által Jézusnak tulajdonított figyelmeztetésnek a harmadik évezred elején is rendkívüli súlya van. Talán soha nem volt ennyire időszerű e pár bibliai vers a kereszténység története folyamán, mint éppen most, amikor hamis próféták állítanak meg az utcán, az üzletekben, vagy éppen családi hajlékunk ajtaján kopogtatnak. S ha csak résnyire tárjuk is ki ajtónkat, máris kapnak az alkalmon, s olyan bizalomgerjesztően közelednek felénk, hogy talán a „belső szobánkba” is hajlandóak lennénk beengedni őket. Térítenek, eltérítenek, gyözködnek, magyaráznak. „Sátánista volt” – mondják egyre többször egy-egy erőszakos halál után, mintegy feloldva önmagukat a felelősség alól, valahogy így érvelve: „nem csoda, hogy meghalt, hisz sátánista volt.”

A különböző szekták erőszakos térhódítása jelzi, hogy valami nem működik jól társadalmunkban; az ingatag lelkű emberek nem kapnak senkitől választ az őket nyugtalanító kérdésekre. Jelzi: eltávolodtunk Istentől, s most nem leljük a hozzá visszavezető utat. Jelzi, hogy gyakran magányosan éljük napjainkat, elszakadva az egészséges közösségektől, hogy valójában mindannyian megértésre és jóindulatra vágyunk, s vannak, akik ezt kihasználva próbálnak híveket toborozni.

Unitárius keresztény hitünket fenyegető, gomba módra megjelenő és elszaporodó szektákat, az általuk alkalmazott toborozási formákat illetően mindig kötelességünk felvilágosítani a gyülekezet tagjait. Sajnos nagyon sokan vannak, akik könnyen elhiszik az úton-útfélen megjelenő térítők hamis beszédeit. Az a szomorú, Testvéreim, hogy az áttérők az évezredek – I. István királyunktól örökölt – keresztény s közelebbre a közel 440 éves unitárius vallásukhoz, hitükhöz lesznek hűtlenek, és követőivé válnak esetleg egy olyan szektának, amely alig néhány évtizede keletkezett, kisebbségben levő magyar és unitárius közösségünket is megbontva ezáltal.